

מסורת הש"ס

א) לעיל ה. מדרים ד: מענות
ו. טהדרין כב: מ'ק יע:
ז) ו'יל ותקן. ט) ו'יל:
ח) כטורת נח:
ט) מ'ה כב:

נוסחת הריב"ן

א) שסות מהס משקי:
ב) ובגן שזומת ויואם נדל
הראש וגדל מלמעלה נדל
הראש מלמעלה עד סופו
הס'ד: ג) ומגדל מלמעלה
למטה ממקום שסופו נדל
לעת גמר גידולו מתחיל לגדל
ומגדל עד עיקר הראש
הס'ד: ד) וסופו כל:
ה) דהאי: ו) ו'לדניש:
ז) שערך נפיק למה כב'י:
ח) דכרישא: ט) דלגב:
י) מהאי: יא) דלעולם קיימא:
יב) דעיקרא טו' השתא
יג) דעיקרא: מד) הגדל:

הגהות הב"ח

א) ב' איבער לכו להי
מזיל) סוף וי"ב מדברי
רש"י משמע דגם
ביבנא: ב) רש"י ד"ה או
מלעיל וכו' מלעיל ועיקרו
כ"ל ויבנא ומגדל
מחק: ג) ד"ה למאי נימ
וד' הכך מאי דלקדיש:
ד) ד"ה רפיא מלחמא וכו'
ומשום הכי מרפו להני
עברי מלחמתא דלא
מקלטי: e) ד"ה לעולם
וד' דקמטא היא שמהק
גלוית ודוקא מעלמו
למטה והגדל ממת
ששוכב עליה ומשיבא
כ"ל ד"ה: ו) ד"ה
מקרישא וכו' דהי
דמיא אבל השתא:

הגהות מהר"ב

א) תוס' ד"ה מהלניס
מפורלניס. חיבת מהלניס
מחק וי"ב מתרגמינן:
ב) ד"ה סתם נזירות וכו'
שלשים יום דעמעא וכו'
משום דנעין כלי נזירות
למטה מגלחת של מנה
שיא כ"ל: ג) א"י:
ד) בא"ד וכל גלוהו וכו'
ואין גידול שער סופו ל'
לדבן. וז' ואין עד לרבנן
מחק. וי"ב לגדול שער
סופו ל"ב מדיבנן. כ"ל
א"י. וישע"ש: ד) ד"ה
מיר שלל צין צוה
מספסי וכו' כ"ל:
ה) ד"ה ושיירו וכו'
ובמקום אמר שט. חיבת
שבו מחק. וי"ב שיעור:
ו) ד"ה הי"ט וכו' בני
למטה האינבא כשהשער
כ"ל: ז) ד"ה תמו וכו'
שטתא ואלא שחוכת.
חיבת מחוכת מחק. וי"ב
מעיקרא:

לעוי רש"י

ל'גטרי"ש ביצי כניס.

שלשה מינין פרק ששי נזיר

ל"א

עין משפט
גד מצוה

בג א מיי פ"ג מהל'
נזירות הלכה א סגמ
לחון רמז:
מד ב מיי שס פ"ו הלכה
א:
מה ג מיי שס פ"ה הלכה
יא:

הגהות התוספות

1. ל"ל ק"ך. 2. כ"ס ק'
3. ל"ל ומייר. 4. ל"ל
5. ל"ל וכל ומה.
6. ל"ל שז גידול. 7. ל"ל
היא יודעת. 8. ל"ל למעלה.
9. ל"ל לאו דוקא. 10. ל"ל
מחוכת. 11. כ"י איתא
גוס צין גמ' צין כש"י
צין כש"י וכו' דפי
הכ"ש ו"ל ללמנו. 12. ל"ל
ואשכחן. 13. ל"ל גולנין.
14. ל"ל וסמך. 15. ל"ל
אינו. 16. ל"ל אמתי רפיא.
17. ל"ל רפו.

פ"ה הרא"ש

והא ארתביה רב פפא
ה' רב פפא הקשה מהך
בריייתא לאביי ואי איתא
לקי שש ואי לא תנא תנא
מינא א"כ מאי ארתביה
ומשני דרב פפא גייה ה'
בבריייתא כדי לידע אי
אביי גמרא גמיר לה או
מסבא אמרה ניהלה. דאי
מסבא הוה אמר ניהלה
שקשה לו מן הבריייתא
הוה הדר בי: והגיס אילו
הגמימי. ה' גרעיניס ר'
יוסי היה נוהג סימן כדי
שלא תטעה וזו של בהמה
דהחיצון קרי זוו: סתם
נזירות ל' יום. כבר תנינא
לעיל ולא תני הכא אלא
אגב דבני למתני סיפא
גילת או שגלחוהו לטטיס
סותר ל' יום. פי סותר
עד שהיה לו גידול שער
של ל' יום ביום גלחוהו
אל מצינו כגון אל גלחוהו
ביום מלאת [צ"ח למנות]
ל' יום פנע אחות ואם
לגלחוהו לאחר ח' מונה
מקצת כותחן ימים ח'
ומשלים עליהם נזירותו
כדי שהיה לו גידול שער
של ל' יום ביום גלחוהו של
מצוה: ד"א בר יוסי ס"ל
מדתקני ב' חרצנים הגיס.
אלמא ל' ב' חרצנים יש לה
זג אחד. מפורצני ועד
שיצורין. משמע דגו (הוה)
הוא החיצון שצורנין אותו
להוציא ממנו יין: האי
היינו שער מלחמת
רבי מתחיתו דהיינו מקום
צבורו משם הוא עולה
וגדל: או למעיל. היינו
מצד החיצון. וקרי ליה
למעלה כשהשער קטן:
ושיירו בו כדי לכוף ראשו
לעיקרו בכל שער ושער
והיינו שער חושב בשער
דאמרינן בשמעתין שכך
דרכו להיות גדול בתוך
ד' ימים: אי אמרת מלחמת
רבי היה לא שירי בו כדי
לכוף ראשו לעיקרו משער
שהיה בו ששעת קבלת נזרו
וצריך לסתור: אלא א"י
מלעיל רבי מאי דאקדיש
הא קאי וגשאר בו שיעור
חשוב משער שהיה בו

א"ר פפא אנה סברי. סברא הוה צדיה דכי אכיל מרנן חייב שמיס
על חרנן ועל מכל אשר יעשה וסברי אומיב ליה מיוצמא משום דלא
נהירא ליה) מילתא וליהדר ביה: ולא ידענא דגמרא היא צדיה. מרביה
ומש"ה לא הדר ביה: רבי אלעזר בן עזריה אית ליה כרבי יוסף
מדקאמר שני חרצנים וזו משמע דלג
א' איכא צ' חרצנים: פורלנין. דמשמע
פנימי כגון אפי' פרזידא דמותי קלא
דלמר צריש פ"ק דמס' טענית (ד' ד.)
דהיינו גרעינין: עילורין. משמע
חרצנים שסותם [ו] מהמשקה כדכתיב
(בראשית מ) ואשחט אותם ומתרגמינן
ועזרית יתהון: מתני' גילת או
שניחוהו ליסטיין. משמע צין באונס
צין בלדון כדכתיב ימי נזירותו צין נזירות
מרובה צין נזירותו מועטת: סופר
ל' יום. לפי שאין גידול שיער כפחות
מל' יום: או שסיפף כל ששה.
שתלש קלמ' בראש השיער: ג' איבער
להו צינפא מלחמא רבי. האי שיער
מלחמא רבי כסמון לצער צ' יואם מן
הראש וגדל וראשו כדקאי קאי: או

והא ארתביה חמש ומאהר דלא תניא מ"א ארתביה. כלומר והלא רב
פפא עלמנו היה מקשה מינייה לאביי ואי תנא לא תני ה' מ"ט
ארתביה הוא: א"ר פפא אנה סברי לאו גמרא הוה בידיה. לכך צדימי
מלצי והוספתי על לשון הצרייתא חמש ולהקשות לאביי לראות אם
מדעתא אמרה למימרא דיידיה דלאו
צקל יחזור מדצריו ולא ידחוק למרן
הצרייתא לדצריו ולא ידענא דגמרא
הוה צדיה ודחייב ולא הדר ביה
ולכך צדמי דגמרא הוה צדיה:
אומחרצנים מפורצנים. דהיינו
הגרעינין וכן צמס'
ע"ז (דף לז: פורלניס דין נסך
ועלורין היינו הקליפה ואשחט מתרגמינן
ועזרית וסחיטה היינו צקליפה
שיסחוט הקליפה הצינוהו שיש זה
לחלומית קלמ' ולא צנרעיניה:
סתם נזירות 5' יום. כבר שמינו
זה צפ"ק (דף ה.) ואיידי
דצעי למתני גילת או שגלחוהו לטטיס
סותר ל' יום תני נמי סתם [נזירות]
שלשים יום ב' ועמעמא דסותר ל' יום
משום דצעי נזירות שיעלה לו
תגלחת של מנה כדי שיהא שער גל
כפי שרואי לגדל כסמון נזירות דהיינו
שלשים יום ומיירי שגלחוהו ציוס
מלחמא שהרי אם גלחוהו צניסיס) או
יותר למה יסתור את הכל אף יחזור
וימנה מה שמנה כבר ואולי הכי נמי
קאמר סותר עד שיהו שערותיו כדי
שלשים יום כך מנאל שפירוש ה"ר
יתקו והלכך נזירות של [ס'א] 2
גלחוהו ציוס שלשים יומו ואלו כלום
דאיכא עדיין גידול שער קודם יום
תגלחת ואם גלחוהו אחר שללו ימי
ג' וואין גידול שער סותר [ל' לרבנן
כדמוכח בגמרא:

ארתביה חמש ומאהר דלא תניא חמש מ"ט
ארתביה אמר רב פפא אנה סברי לאו גמרא
היא בידיה והדר ביה ולא ידענא דגמרא היא
בידיה ולא הדר ביה: רבי אלעזר בן עזריה
אומר כו': אמר רב יוסף כמאן מתרגמינן
מפורצנין ועד עיצורין בר' יוסי: מתני' [א] סתם
נזירות ל' יום ג' גילת או שגלחוהו לטטיס
סותר ל' יום ג' נזיר שגילת בין בוזג בין בתער
או שסיפף כל שהוא חיוב: ג' איבער
להו האי (א) מוויא מלחמת רבי או מלעיל
למאי נפקא מינה לנזיר שגלחוהו ליסטיס
ושיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו אי אמרת
מלחמת רבי נזירות הא שקליה אלא אי
אמרת מלעיל רבי מאי דאקדיש הא קאים
ת"ש מהא אינבא חיה דקאים בעיקבא
דבינתא ואי סלקא דעתך מלחמת רבי ברישא
דבינתא בעי למיקם לעולם מלחמת רבי
ואגב חיותא נחית ואזיל אינבא ת"ש אינבא
מתה ברישא דבינתא ואי סלקא דעתך
מלעיל רבי בעיקבא דבינתא בעי למיקם
התם נמי משום דלית בה חילא שרוגי
שריגא ואזיל תא שמע מבלורית דבושיים
דבתר דמגדלין לה רפיא מלחמת התם נמי
אידי דקמטא היא משיכבא דרפיא תא
שמע מסקרתא דרפי עמרא מלחמת
ותניא ותו כד צבעי סביא דיקנהון חוורן
עיקבי

מלחמא רבי. אישתכח דכי נפיק [ו] שערך נפיק אינבא לצר: [ו] צרישא
צרישא איבער ליה למיקם. אינבא אלל לאו ש"מ מדקיימא אינבא צדי
צירשא דמלעיל רבי ואינבא צינפא כדקאי קאי: לעולם מלחמא
רבי. והא דלא קיימא צרישא צינפא: [ו] ואגב חיותא. דלית מלחמא
נחתא ואלוה למחמא לצדי צירשא: ס"ש [ו] מהדאי אינבא מסה
[ו] קיימא צרישא צינפא. ואי ס"ד דהאי צינפא מלעיל רבי אישתכח
דכי היכי דמעיקרא קיימא [ו] צעיקרא דצינפא הכי נמי איבער לה
למיקם השתא צעיקרא דצינפא: סתם נמי משום דלית בה חילא.
שאין בה כח דהא הוה ממה: שרוגי קא משקרא. משמטמטא ואלוה
כלפי רישא צינפא מש"ה קיימא לה התם ועולם מלעיל רבי:
ס"ש מנלוויס של כושיים דבסר דגדולין לה. שמקלעין את השיער
זה צוה: רפיא מלחמא. סמון קצת ומדרפיה למחמא לצדי צירשא
ולא מלעיל ש"מ דמלחמת הגן השיער ואלא (ו) מש"ה מרפו להני
שערי מלחמת ולא מקלעי צדיד צינפא: לעולם מלעיל רבי
והסת נמי אידי דקמטא (ו). שמהק צלורית ודוקא מעלמו למטה
מחמת [ו] הגדל כששוכב עליה: ומשיבא הוא דרפיא. מחמת
שכיבה הוא ששוכב על הצלורית רפיא לה מלחמת: מסקרתא דרפי
עמרא מלחמא ופינא. כלומר עד השתא (ו) צעין לפרושי לך ממדי
דסברא דלא תליא צמדי דתינא אלל השתא איכא למשמע מהא
(ו) דקורין על העשירי לשום מעשר דמתקשר כל השיער צימד
מחמת הצבע של סיקרא ולצתה הכי רפיא עמרא מלחמת
ומאי טעמא לאו משום דההוא דרפי רבי ליה לצתה הכי
ש"מ

נזיר שגילה צין [ו] צמספריס: או שסיפף. פירוש תלש: כל שהוא.
אפי' שער אחד לוקה עליו מיירי שיעורק השיער מעיקרו
ומשחיתו מן השורש כעין תער ללוקה מקרא דתער לא יעבור על
רלשו דרבנן צמסר שאר מלחמא: ש"ע מלחמת רבי.
משערשו מעיקרו הוא מגזיה וגדל מה' שהשער גדל מתמר ועולה
הסמון לראש אחר ימים יהיה צחוק: או מלעיל רבי. מראש השער
הולך וגדל אלל סמון לראש אין [ו] ממקומו: ושיירי בו כדי
לכוף ראשו לעיקרו. צלל שער ושער [שיעורין] צעלמא הוא וצמסר
אמר [ו] צבו' לגדל השער צו' ימים וצכך יש חשיבות שער: ו'אי אמרת
מלחמת רבי נזירותו הא שקריה. כלומר השער שהקדיש ציוס נזרו זה
נעלו ונלחו זה שיעור צו כדי לכוף אף זו משער שהיה לו משעת
קבלת נזרו אלל צמח צו אחר כן וסותר אחרי שלל נשיירי מלחמת
שער שהיה צבלת נזרו ואי אמרת מלעיל רבי מאי דאקדיש קאי
ואינו סותר כלום: ת"ש מהאי אינבא. פירוש צילי כניס: דקאי
צעיקרא. פירוש צעיקר השיער סמון לראש ולא תלל משס בגידול
שער ש"מ דמלעיל רבי ומש"ה השער שסמון לראש כדקאי קאי.
דאי מלחמת רבי צרישא צינפא צעי למיקם האינבא [ו] והשער הולך
וגדל מעיקרו ולמעלה: אגב חיותא נחת ואזיל. אינבא הוא יורד
למטה כשהשער גדל מלמעלה⁸ מרום הראש: ברישא דבינתא.
לאו⁹ צרישא אלל צחוק מן הראש קאמר: ו'אי ס"ד מלעיל רבי
בעיקרא דבינתא בעי למיקם [צמקוס] שעמדה כשהיה חיה שהרי
שם ממה: התם נמי משום דלית בה חילא. כלומר צו שהיה ממה
ש"מ ואין לה כח להלחו למעלה ללד הראש: ת"ש מבלורית של בושיים¹¹
שמניחם צלורית [צרישאיה] לשם ע"ו וצבער אין¹² מגלחין כל סביב ראשו ומה שהיו מניחין אין גידול¹³ אותה כקליעה סמון¹⁴ לראש ואינו¹⁵
מודק כצרישא וחי מלעיל רבי אמאי¹⁶ אלל דאי מלחמת רבי ונדחית הקליעה לפנים והלחה מן הראש ונמאל כי צבער סמון לראש
אינו קלוע ולכן וחי כפרש¹⁷ ומשני אידי דקמטא היא משיכבא רפיא לשום שוכב עליה נוסעת ממקומו ונרפית סמון לראש:

בשעת קבלת נזרו ואינו צריך לסתור: ת"ש מאינבא חיה. לנטש בלע"ז דקאי בעיקר דבינתא חזיר הם נמצאים בשער סמון לראש כי שם היא גדלה ואינה זוה משם: ואי
דבינתא בעי למיקם. לפי גדול השער היה לו להתרחק מן הראש עד שלבסוף תמצא בסוף השער אלא ודאי מלעיל רבי הלכך אינה זוה ממקומה: ומשני דלעולם מלחמת רבי. אלא דאגב חיותה נחית
ואויל ומתקרבת תמיד אצל הראש להתקיים מדיעת האדם ולחותרו. ת"ש מאינבא מתה שנמצאת בסוף השער. אלמא מלחמת רבי. ולכך היא מתרחקת מן הראש כפי גידול שער. ובהא מלעיל רבי לא תזו
מקומה ותמצא תמיד אצל הראש: ומשני לעולם מלעיל רבי ומשום דלית בה חיותה [משחרב] ויורדת למטה. ת"ש מבלורית של גויים שגמלתיים בלורית לשם עבודת כוכבים. וכשתם מסתפחים
גמלתיים סביב ראשם ומה שהם מניחים עושים אותם כמין קליעה ובסוף הקליעה כלפי הראש עושים קשר כדי להיות הקליעה קיימא וכשהם גדלים והולכים רפה הקשר סמון לשער ואינו מודק כבחתילה:
ומשני אידי דקמטא משכבא. ו"י השכבה ששוכב עליו נקמט והולך ורפה: ת"ש מסקרתא דרפי עמרא מלחמת. סקרתא. מין צבע ארום שצבע בתן בהמות ובמקום הצבע מתרפה הצמר אצל הגוף הבמה. ואולי מתרפה
הצמר אצל מקום עיקרו ואי מלעיל רבי אמאי מתרפה: יש זקנים צובעין זקניהם כחורים. וחיורין עיקר ימיהן ושושתינער גדיל נזאים

שערה ואלוה [ו] מחוכת¹⁰ ויודת לראש השער שהוא תלוי למטה ללד הארץ ואין לה כח להלחו למעלה ללד הראש: ת"ש מבלורית של בושיים¹¹
שמניחם צלורית [צרישאיה] לשם ע"ו וצבער אין¹² מגלחין כל סביב ראשו ומה שהיו מניחין אין גידול¹³ אותה כקליעה סמון¹⁴ לראש ואינו¹⁵
מודק כצרישא וחי מלעיל רבי אמאי¹⁶ אלל דאי מלחמת רבי ונדחית הקליעה לפנים והלחה מן הראש ונמאל כי צבער סמון לראש
אינו קלוע ולכן וחי כפרש¹⁷ ומשני אידי דקמטא היא משיכבא רפיא לשום שוכב עליה נוסעת ממקומו ונרפית סמון לראש:

בשעת קבלת נזרו ואינו צריך לסתור: ת"ש מאינבא חיה. לנטש בלע"ז דקאי בעיקר דבינתא חזיר הם נמצאים בשער סמון לראש כי שם היא גדלה ואינה זוה משם: ואי
דבינתא בעי למיקם. לפי גדול השער היה לו להתרחק מן הראש עד שלבסוף תמצא בסוף השער אלא ודאי מלעיל רבי הלכך אינה זוה ממקומה: ומשני דלעולם מלחמת רבי. אלא דאגב חיותה נחית
ואויל ומתקרבת תמיד אצל הראש להתקיים מדיעת האדם ולחותרו. ת"ש מאינבא מתה שנמצאת בסוף השער. אלמא מלחמת רבי. ולכך היא מתרחקת מן הראש כפי גידול שער. ובהא מלעיל רבי לא תזו
מקומה ותמצא תמיד אצל הראש: ומשני לעולם מלעיל רבי ומשום דלית בה חיותה [משחרב] ויורדת למטה. ת"ש מבלורית של גויים שגמלתיים בלורית לשם עבודת כוכבים. וכשתם מסתפחים
גמלתיים סביב ראשם ומה שהם מניחים עושים אותם כמין קליעה ובסוף הקליעה כלפי הראש עושים קשר כדי להיות הקליעה קיימא וכשהם גדלים והולכים רפה הקשר סמון לשער ואינו מודק כבחתילה:
ומשני אידי דקמטא משכבא. ו"י השכבה ששוכב עליו נקמט והולך ורפה: ת"ש מסקרתא דרפי עמרא מלחמת. סקרתא. מין צבע ארום שצבע בתן בהמות ובמקום הצבע מתרפה הצמר אצל הגוף הבמה. ואולי מתרפה
הצמר אצל מקום עיקרו ואי מלעיל רבי אמאי מתרפה: יש זקנים צובעין זקניהם כחורים. וחיורין עיקר ימיהן ושושתינער גדיל נזאים